

IGEIDŐK

Azt mondják rólam vallomásos
költővé alakultam
megöregedtem mi maradt
volna nekem más csak a múltam

Úgy tartják drámának jövő
az ideje de köd előttem
hiába meresztem szemem
bele kell törődjem

A jelenre meg rátekintek
s iszkol máris a drága líra
az ujjak tapasztalatáról
az ember így minnek is írna

Legföljebb ha még sikerül
s ha nem meglesz amúgy időn túl
fürkészem az otthonomat
ahová léptem úgyis indul

Mándy Iván

TESTEDZÉS

Lépések a másik szobából. Halk hang közöl valamit valakivel. Tulajdonképpen egy beszélgetés. De miféle beszélgetés? A másik meg se szólal. Talán legyint, a vállát vognogatja. Ugyan! Lehet, hogy nincs is válla. Egy lény, akinek mindent el lehet mondani. Meghallgatja a panaszkodást, a siránkozást, a dühöngést. Na igen, a halk hang maga az ingerültség. Eddig visszafojtotta, de most kipakol.

– És miért ne lehetne Winkleréknek királyságuk?!

János felhúzta a térdét az ágyban.

Winkler – ismerős név, olvasta valahol... hát persze! A Bakacsi kötete. Adott is egy dedikált példányt. Itt lehet valahol a polcon. A lábak tétován kibújtak a takaró alól. Mi az! Csak nem akarja megkeresni azt a kötetet?

Egyszerre kimondta a címet. Hosszú, hülye cím.

Ki gyújtotta fel Winkler királyságának erdejét?

Az ingerült hang elhallgatott

Sötét nevetés.

Lehet, hogy ez bedugja a képét. Leszámolásra készül.

De hiszen ez a Bakacsi! Hogy kerül ide, és kivel dumál? Évek óta nem láttam, és most tessék!

Egyáltalán, hogy jutott be? Kulcsa van a lakáshoz? Kitől kapta? Hogy szerezte?
Szóval Bakacsi Bélának kulcsa van. Akármikor jöhet-mehet.

Csönd

Bakacsi sziszegése odaáról:

– Jó, nem verem szét a pofáját, de azért...

A másik mondhat valamit azon a hangtalan hangon. Csillapítja Bakacsit. Bólogat és csillapít. Nem is eredménytelenül.

– Nem lényeges – mondja Bakacsi. – Egyáltalán... egyáltalán...

Ezt ismétli. Nincs is más szava.

Óriási tévedés.

Most éppen János anyjáról beszél.

– Hát az egy hölgy, egy halk, elegáns hölgy. Imádja a fiát, azt a lehetetlen alakot, de azért néha megmossa a fejét, ha arra kerül a sor. A költészethez is olyan áhítattal közeledik... már ahogy kézbe vesz egy konyvet. (Csönd. Majd kirobban.) Miért ne lehetne egy Winklernek királysága?! És miért ne lehetne a királyságnak egy erdeje? És ha már van, akkor persze hogy felgyújtják. Az aljadékok. A rohadékok. Akik mindent elpusztítanak. Hiszen a pusztítás tartja őket életben. Meghúzódnak a repedésekben, az üregben, és figyelnek. Tudják, mikor kell előtörni. Mikor jön el az idejük. Nincs senki, aki megfékezze őket. Olykor egy-egy régi harcos. (Hosszú szünet.) Az agg Winkler!

János a térdét nézte, ahogy megismételte:

– Az agg Winkler...

Azok meg csak hallgattak odaát. Bakacsi meg a légy.

Majd Bakacsi furcsa, titokzatos hangon:

– Ne is keresd azt a nevet a Hősök Antológiájában! Sehol se említik! Még arra se méltatják, hogy egy lapalji jegyzetben...

– Lapalji jegyzetben... – ismételte János.

Bakacsi, meglehetősen öntelten:

– Azért a költészetben mégiscsak nyoma van! És, azt hiszem, az mégiscsak többet jelent, mint az antológiák!

Csönd.

– Az édesanyja tudta értékelni! Az igen! Felolvastam néhány részletet a kötetemből, és mondhatom, megvolt a hatása. Könnyeket láttam az anya szemében. Micsoda nemes lélek! Hogy lehet annak a hölgynek egy ilyen kófic fia! Ezt mondja meg nekem valaki!

Kófic! A térd megremegett.

Szóval, Bakacsi felolvasott anyának. Remélem, somlói galuskát is kapott az elismerés mellé.

Érzem, hogy egy kérdés lóg a levegőben. Hogy meghívtam-e Jánost a felolvasásokra? Egy fenét! Csak nem vesztém meg! Soha egy jó szava nem volt a műveimhez!

– O, a te műveid, Bakacsi!

– Barátság! Hát az már régen megszakadt. Talán sose is volt. A nagy szerelmemet lecsapta a kezemről. Igaz, az ő kezéről is lecsapták. Szóval hagyjuk! Hagyjuk az egészet!

Elhallgatott. Majd úgy dühödten:

– Miket vágott a polámba! És nem is négy szemközt. Társaságban. Hallják csak minél többen. Siralmas alak vagy te, Bakacsi.

Elmondtam az anyjának. Valakinek csak el kellett mondanom. Az ölébe vonta a fejemet. Hát még mindig nem ismeri Jánost! Már kiskorában ilyen volt, egy undok pukkancs. És most is az, nem érdemes vele törődni!

– Ez az anya! Ezt eltaláltad! Egyébként ez megint csak olyan megható. Öledben a Bakacsi feje. És csak simogatod hosszan, lágyan.

Fekvőtámasz az ágy mellett a szőnyegen. Kinyomok tízet! Mondjuk négyet!

Nesztelenül nyílt az ajtó. Az ajtóban ők ketten. Bakacsi és vállán a légy.

– A legjobb barátom.

Csönd.

Majd alig hallhatóan:

– Ő nem csábítja el Richter Kamillát.

János egy pillanatra felnézett.

– Honnan tudod?

Szélroham támadt. Benyomta az ablakot. Légyzúgás. Zizegés. Apró, fekete pontok szálltak a levegőben.

Bakacsi beleveszett ebbe a zúgásba.

Jánost mintha lemosták volna a szőnyegről. Valamilyen sárga ronggyal csapkodott.

Észelősen rohant lefelé a lépcsőn.

A lépcsők váratlanul cserhenhagyták.

Belelépett a levegőbe.

Kosáry Domokos

HATALOMÁTVÉTEL ÉS IDEOLÓGIA A GÖRGEY-KÉRDÉS TÜKRÉBEN, 1945–1956 (II)

A magyar történelem egészéről olyan összefoglaló készült, egy kötetben, amely mind belső arányaival – így a legújabb idők túlméretezett és persze dicsőítő tárgyalásával –, mind pedig felfogásával az új politikai-ideológiai követelményeknek kívánt megfelelni.¹ A késői kutatónak ezt főleg azért hasznos forgatnia, mert sűrítve, együtt található meg benne mindazokat az egyoldalúságokat és torzításokat, amelyek a múlt megközelítését ekkoriban jellemezték. Ebbe az összképbe beleillik a forradalom és szabadságharc tárgyalása is, amely kellő mértékben idézi nemcsak Marx és Engels, hanem